

ผลของการใช้กิจกรรมเล่นิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิด  
ของเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6 - 9 ปี

ไซหรับ ซา  
อึ้งชัย สมบูรณ์

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องผลของการใช้กิจกรรมเล่นิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6 - 9 ปี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมเล่นิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้ กิจกรรมเล่นิทาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติกที่เข้ารับการกระตุ้นพัฒนาการที่ศูนย์พัฒนาการบ้านครูอ้อ (บริษัท CDCS จำกัด) จำนวน 3 คน ได้มา โดย ได้รับการตรวจและวินิจฉัยจากแพทย์ลงความเห็นว่าเป็นเด็กออทิสติกสมควรได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเด็กขาดทักษะในการคิด และเป็นเด็กที่ได้รับการอนุญาตจากผู้ปกครองของเด็กในการเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิทาน 3 เรื่อง คำถามปลายเปิด ตารางบันทึกคะแนน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยบันทึกการตอบคำถามปลายเปิด โดยใช้เวลาทดลอง 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20-30 นาที โดยผู้วิจัยนำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำมาเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

\* นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนา เอกจิตวิทยาครูการศึกษาพิเศษ ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

\*\* รองศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ วิชาพื้นฐานการศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษา

## ผลการวิจัยพบว่า

หลังจากได้ใช้กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ผลของการตอบคำถามของเด็กออกทิสติกก่อนและหลังใช้ กิจกรรมเล่านิทานมีความแตกต่างกัน โดยหลังใช้กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้คำถามปลายเปิดเด็กสามารถตอบคำถามได้ดีขึ้นเมื่อเปรียบเทียบคำร้อยละทั้ง 3 ระยะ

## บทนำ

เด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า แสดงปฏิกริยาการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมในลักษณะแปลกๆ แสดงอาการสนใจต่อตนเองหรือกระตุ้นตนเองโดยไม่ให้ความสนใจต่อสิ่งรอบตัว มีปัญหาทางการพูดและภาษา ไม่สามารถแสดงปฏิกริยาโต้ตอบต่อผู้คน สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ ได้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2545, หน้า 11) การที่เด็กออทิสติกมีปัญหาการพูด การสื่อสาร การคิดแก้ปัญหาเป็นเพราะความผิดปกติของสมอง ในบริเวณส่วนหน้า ซึ่งทำหน้าที่แก้ไข้ปัญหา การวางแผน การควบคุมการพูด โดยความผิดปกตินี้เกิดขึ้นในสมองบริเวณ Occipital Lope บริเวณ Parietal Lope ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับการได้ยิน การพูด การสื่อสาร (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2545, หน้า 10 ) ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้เด็กออทิสติกมีทักษะการคิด และมีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหา การมีความสามารถในการคิดจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำรงชีวิต ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้เด็กออทิสติกสามารถแก้ไข้ปัญหา รวมทั้งสามารถเลือกตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผล (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2552)

การคิดถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547) การช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาการคิด จะทำให้เด็กได้พัฒนาความคิดให้รู้จักคิด คิดเป็นได้ว่าอะไรควรหรือไม่ควร รวมทั้งรู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้เด็กพัฒนาความคิด จนต่อยอดความรู้ให้กับตนเอง ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ระยะยาวในด้านวิชาการและเป็นการส่งเสริมให้เด็กฉลาดขึ้น นอกจากนี้จะให้เด็กเกิดความสามารถในการคิดย้อนกลับว่าอะไรคือสาเหตุ อะไรคือผล ด้วยการตอบคำถามว่า อะไรเกิดขึ้น เกิดขึ้นได้อย่างไร เนื้อหาความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องราวต่างๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีตรรกะ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิตในสังคมต่อไป (ศศิภา จงรักโชคชัย , 2544, หน้า 14)

กิจกรรมการสอนที่จะสามารถพัฒนาทักษะการคิดของเด็กได้ การจัดกิจกรรม เพื่อต้องการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อที่เด็กจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี การจัดกิจกรรมการเล่นทาน ถือเป็นอีก แนวทางหนึ่งที่จะเชื่อว่าจะทำให้เด็กออทิสติกมีการพัฒนาทักษะการคิดให้สูงขึ้น รวมถึง การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กได้คิด ซึ่งวิธีนี้เป็นที่ยอมรับกันว่ามีส่วนสำคัญในการพัฒนา ทักษะการคิดให้เกิดขึ้นกับเด็ก (กุลยา ตันติผลลาชีวะ, 2547, หน้า 74) การใช้คำถาม ที่มีความเหมาะสมกับเด็กจะเป็นสิ่งเร้าให้เด็กพัฒนาศักยภาพทางการคิดที่มีอยู่ภายใน ตนให้ก้าวขึ้นสู่ขีดสูงสุด การส่งเสริมความสามารถด้านการคิดให้กับเด็กออทิสติก สามารถทำได้หลายวิธีโดยต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ (ทศนา แคมมณีและคณะ, 2546, หน้า 83)

การเล่นทานเป็นกิจกรรมที่ใช้อยู่เสมอในการเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียน ใช้ ความคิดทั้งในด้านเหตุผล ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนการ เข้าร่วมกิจกรรม ครูจะต้องใช้คำถามอยู่เสมอ (ทิพย์วัลย์ สัจจันทร์, 2531, หน้า 63) รวมทั้งการใช้คำถามจะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กเกิดพัฒนาการทางด้านภาษา การสื่อสาร การฟังและการอ่านเรียนรวมถึงการคิดและจินตนาการที่กว้างไกล การ เล่นทานประกอบการใช้คำถามจะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการคิดเพิ่มขึ้น

ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษา กิจกรรมเล่นทานโดยใช้คำถามปลายเปิด สำหรับเด็ก ออทิสติก เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเด็กออทิสติกต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้กิจกรรมเล่นทาน เพื่อพัฒนาทักษะ การคิดของเด็กออทิสติก ช่วงอายุ 6-9 ปี

## ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรทั้งหมด 22 คน ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติก เพศชาย ช่วงอายุ 6-9 ปี ที่มารับการฝึกที่ศูนย์กระตุ้น พัฒนาการบ้านครูอ้อ

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเด็กออทิสติก เพศชาย หญิง ช่วง อายุ 6-9 ปี ระดับประถมศึกษาปีที่ 1กับระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2560 โรงเรียนพระมหาไถ่ศึกษาจำนวน 3 คน

### 3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมเล่านิทาน

3.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการคิดของเด็กออทิสติก

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานจะช่วยพัฒนาทักษะการคิด ของเด็กออทิสติก
2. สามารถนำผลจากการศึกษาวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติก

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือ

1. นิทาน 3 เรื่อง ซึ่งได้แก่เรื่อง “เรื่อง ร่วมด้วยช่วยกัน” “เรื่อง การแบ่งปัน” “เรื่อง ปัญหาง่ายๆแก้ไขได้”
2. คำถามปลายเปิด
3. ตารางบันทึกคะแนน

### วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเอง โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ดังนี้

1. ขั้นก่อนการทดลอง ผู้ศึกษาทำการทดสอบก่อนการสอนโดยใช้กิจกรรมเล่านิทาน (Pre-test) โดยใช้แบบคำถามปลายเปิดทั้ง 3 เรื่อง เรื่องละ 5 ข้อและบันทึกลงในตารางบันทึกคะแนน ผู้ศึกษานำคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามจากการใช้กิจกรรมเล่านิทานทั้ง 3 เรื่อง ของเด็กแต่ละคนมา หาค่าร้อยละของผลคะแนนจากนิทานทั้ง 3 เรื่อง ทั้งก่อนและหลังการทดลองแล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ
2. ขั้นทดลอง ผู้ศึกษาใช้กิจกรรมเล่านิทาน ตามแผนกิจกรรม ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่าง ใช้ระยะเวลาในการเล่านิทาน 3 สัปดาห์ ทำการทดลอง ตั้งแต่วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561 ถึงวันที่ 13 มีนาคม 2561 เป็นระยะเวลาในการทดลอง 3 สัปดาห์ คือ วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 20 - 30 นาที รวมระยะเวลาทดลองทั้งสิ้นจำนวน 9 ครั้ง ผู้ศึกษานำมาหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

3. ชั้นหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการใช้กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้แบบคำถามปลายเปิดทั้ง 3 เรื่อง เมื่อทดลองครบ 3 สัปดาห์ ใช้คำถามปลายเปิดในการตอบคำถามหลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้คำถามปลายเปิดชุดเดียวกันกับก่อนการทดลอง แล้วนำข้อมูลที่ได้จากตารางบันทึกคะแนนของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์โดยการคำนวณหาค่าร้อยละแล้วนำมาเสนอในรูปแบบตารางและกราฟ

### ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการใช้กิจกรรมเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติก สรุปลงผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการการใช้กิจกรรมเล่านิทานของเด็กออทิสติกก่อนและหลังใช้ การใช้กิจกรรมเล่านิทานโดยใช้คำถามปลายเปิด มีความแตกต่างกัน โดยหลังจากใช้กิจกรรมเล่านิทานเพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติก การตอบคำถามมีคะแนนสูงขึ้น เมื่อสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบค่าร้อยละคะแนนการตอบคำถามสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กิจกรรมเล่านิทานช่วยพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6-9 ปี ดีขึ้น นั่นคือ นักเรียนคนที่ 1 มี ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 1 ค่าร้อยละ 40 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 66.66 ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 2 ค่าร้อยละ 33.33 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 66.66 และ ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 3 ค่าร้อยละ 40 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 73.33 นักเรียนคนที่ 2 มี ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 1 ค่าร้อยละ 53.33 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 80 ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 2 ค่าร้อยละ 60 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 80 และ ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 3 ค่าร้อยละ 53.33 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 80 และนักเรียนคนที่ 3 มี ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 1 ค่าร้อยละ 40 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 73.33 ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 2 ค่าร้อยละ 26.66 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 60 และ ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 3 ค่าร้อยละ 26.66 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 73.33

### สรุปและอภิปรายผล

หลังจากได้รับการทดลองการใช้กิจกรรมเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6-9 ปี ก่อนและหลังพบว่ามีความแตกต่างกัน โดยหลังจาก

ใช้กิจกรรมเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติก การตอบคำถามมีคะแนนสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบค่าร้อยละคะแนนการตอบคำถามสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ กิจกรรมเล่านิทานช่วยพัฒนาทักษะการคิดของเด็กออทิสติกช่วงอายุ 6-9 ปี ดีขึ้น นั่นคือ นักเรียนคนที่ 1 มี ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 1 ค่าร้อยละ 40 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 66.66 ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 2 ค่าร้อยละ 33.33 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 66.66 และ ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 3 ค่าร้อยละ 40 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 73.33 นักเรียนคนที่ 2 มี ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 1 ค่าร้อยละ 53.33 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 80 ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 2 ค่าร้อยละ 60 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 80 และ ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 3 ค่าร้อยละ 53.33 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 80 และนักเรียนคนที่ 3 มี ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 1 ค่าร้อยละ 40 และ ระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 73.33 ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 2 ค่าร้อยละ 26.66 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 60 และ ระยะเวลา (Pre-test) ของเรื่องที่ 3 ค่าร้อยละ 26.66 และระยะเวลา (Post-test) ค่าร้อยละ 73.33 แสดงให้เห็นว่า การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เด็กชื่นชอบไม่ใช่เพราะว่านิทานมีโลกจินตนาการเท่านั้น แต่นิทานหลายเรื่องสนองความต้องการของเด็กแฝงอยู่ด้วย (ปรีดา ปัญญาจันทร์ และชิววัน วิสาสะ, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับนภปิย สิริกรกาญจนา (2553) ที่สะท้อนว่า สิ่งที่ได้จากการเล่านิทานให้เด็กฟังนั้นจะช่วยพัฒนาสมองของเด็ก โดยที่สมองของเด็กจะเชื่อมต่อกันเมื่อเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่มีความหมายใกล้ตัวโดยผ่านสื่อกลางการเรียนรู้ที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กมีโอกาสคิดและแสดงออกซึ่งความคิดของตน ส่วนการใช้คำถาม เป็นการใช้เครื่องมือสำคัญของครูในการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้การตั้งคำถามจะช่วยดึงเด็กให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้และช่วยให้ครูรู้ว่าเด็กมีความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้มากน้อยเพียงใด และในระหว่างที่เด็กคิดหาคำตอบควบคู่ไปกับการฝึกตั้งคำถามกับครูนั้นเด็กจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในตนเองซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ต่อไปนอกจากนี้กิจกรรมเล่านิทานยังสอดคล้องกับแนวคิดของนพเนตร ธรรมบวร (2544) ที่กล่าวว่าคำถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และช่วยพัฒนาความคิดให้กับเด็กปฐมวัย หากเด็กปฐมวัยได้รับการกระตุ้นและมีการเตรียมความพร้อมด้วยการใช้คำถามอย่างถูกวิธี จะส่งผลให้พัฒนาการทางสติปัญญาเจริญงอกงาม ดังนั้น คำถามนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการคิดของเด็กปฐมวัย เพราะการคิดของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวจะเกิดขึ้นต่อเนื่องอย่างตลอดเวลา เด็กปฐมวัยจะนำความรู้เดิมมาเป็นพื้นฐานในการทำ

ความเข้าใจกับความรู้นี้ใหม่ คำถามจึงมีส่วนช่วยพัฒนากระบวนการคิด ครูควรส่งเสริมให้เด็กเป็นคนคิดอย่างมีเหตุผล ด้วยการใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กสนใจสิ่งต่าง ๆ เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิด ช่วยส่งเสริมและท้าทายความอยากรู้อยากเห็นของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี แต่ครูควรมีเทคนิคในการเลือกใช้คำถามที่หลากหลายและควรเป็นคำถามปลายเปิด ขณะใช้คำถามครูควรสร้างบรรยากาศให้อบอุ่น ผ่อนคลาย ไม่ปิดกั้นความคิดของเด็ก ที่สำคัญควรส่งเสริมให้เด็กเป็นทั้งผู้ตั้งคำถามและผู้ตอบคำถาม เพื่อตอบสนองความต้องการในช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นและสนใจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (จินตนา ปรีดานันต์, 2546)

### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเปิดโอกาสให้เด็กออกทัศนคติที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกนิทานที่ใช้ในกิจกรรม เพราะจะทำให้เด็กได้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วม
2. ควรมีกิจกรรมอื่นเสริมเพื่อสะท้อนความคิดของออกทัศนคติ จากการใช้คำถามของครูที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมการวาดรูป กิจกรรมการแต่งนิทานง่าย ๆ เป็นต้น

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาทักษะการคิดของเด็กจากการจัดกิจกรรมประเภทอื่น เช่น กิจกรรมศิลปะ กิจกรรมเกมศึกษา กิจกรรมการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น
2. ควรศึกษาผลของการเล่นนิทานประกอบการใช้คำถามปลายเปิดที่มีต่อทักษะการคิดของเด็กออกทัศนคติที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนในภาครัฐ ภาครัฐบาล และระดับชั้นอื่น ๆ

### เอกสารอ้างอิง

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541) . วารสารการศึกษาเด็กปฐมวัย 2(หน้า 2). กรุงเทพฯ :  
เอดิชั่นเพรสโปรดักส์.

พรรณทิพา มีสาวงษ์. (2554). ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการใช้  
คำถามที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของเด็กปฐมวัย. สาขาวิชาปฐมวัยศึกษา  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์.

เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2012). เทคนิคการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิดของผู้เรียน.  
โรงเรียน

เพ็ญแข ลีมีศिला. (2540). การวินิจฉัยโรคออทิสติก. สมุทรปราการ : แสงงามการ  
พิมพ์.

รัชดา ชื่นจิตตภิรมย์. (2550). การพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรม  
ฝึก

คิดตามแนวคิดของเดอโบโน. สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย, มหาวิทยาลัยศรีนคร  
รินทรวิโรฒ.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2552). พัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอน. กรุงเทพฯ  
:

โรงพิมพ์เลียงเชียง กรุงเทพฯ.